

Larvik kommune
Planutvalget / Plan, byggesak, landbruk og geodata
Postboks 2020,
3255 Larvik

Tønsberg 30. november 2010

Fortidsminneforeningens kommentarer til Larvik kommunes endrede forslag til reguleringsplan med plankart og bestemmelser for Hammerdalen. Planutvalgets annen gangs behandling.

Fortidsminneforeningen beklager at en del bemerkninger ble utelatt ved en inkurie i vårt brev av i går. Her følger fullstendig versjon. Vi ber om at vårt innspill av 29 november med ref.nr. j.post id. 10/73948 erstattes av dette brevet

Fortidsminneforeningen vil først bemerke at vi er fornøyd med at byggearealene T2 og T4 er fjernet fra planforslaget som byggeområder - i tråd med Fortidsminneforeningens opprinnelige anbefalinger.

Fortidsminneforeningen er imidlertid sterkt bekymret for at den klart fredningsverdige Klokkeboden rammes uheldig av §4.14 som fastslår at innvendige bygningsdeler skal ivaretas uten at kravet hjemles som interiørbevaring (ref. §4.13). Både Forvaltergården og Klokkeboden inneholder svært bevaringsverdige elementer fra ulike perioder og bestemmelsen §4.10 som fastslår at "originale" bygningsdeler skal bevares må presiseres slik at "originale" ikke kan tolkes som opprinnelige. Paragraf 4.11 inneholder tilsvarende den uklare formuleringen "Eksisterende bygninger skal vernes". Vernes har i denne sammenhengen en vid fortolkningsmulighet og må erstattes med det tradisjonelle og entydige begrepet "skal bevares".

Vi har noen bemerkninger til bruken av markeringer på plankartet og til enkelte av bestemmelsene. Våre bemerkninger er som følger:

§ 1: Planens hensikt

1.6: Nye Gang- og sykkelveier.

Det kan legges til rette for nye stier/gangveier langsetter og på tvers av dalføret. Disse skal ikke fjerne eller endre kulturminner eller eksisterende veitraseer.

I § 3: Fellesbestemmelser, pkt.3.2 fremgår det at

Alle tiltakog inngrep i landskap som innebærer endringer eller tilføyelser av det eksisterende, er søknadspliktige og skal godkjennes av kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen..

3.5: Gangstier skal legges skånsomt i terrenget. Det kan vurderes hevet gangbane på stolpefundament for å unngå skjæring/fylling, inklusive hevet gangbane. Det skal tilstrebes universell utforming, med materialbruk tilpasset omgivelsene.

3.8 Det skal tilstrebes minst mulig biltrafikk i området, men det tillates nødvendig kjøring på interne gangveier og plasser.

Under henvisning til ovenstående og at reguleringsplanområdet, med unntak av N1 og N2, er angitt (foreslått regulert til **Hensynssone - bevaring av kulturmiljø**, vil det være naturlig at det stilles krav om detaljregulering for å anlegge nye gang- og sykkelveier (pbl. §12-7 pkt 11)

FORTIDSMINNEFORENINGEN

VESTFOLD AVDELING

Søknadsplikt/godkjennelse av kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen er bra, men det kan være andre interesser som også bør høres.

1.7: *Eksisterende kraftproduksjon kan beholdes. Eventuelt nytt anlegg skal planlegges i egen prosess.*

Bestemmelsen er unødvendig i nåværende form, da såvel bygninger som øvrige tilhørende installasjoner for eksisterende kraftproduksjon fremgår av plankartet og således vil være en del av reguleringsvedtaket. Kraftproduksjonsanlegget burde imidlertid vært tatt med under opplistingen I §2: Generelt, enten under Nr 1 - BEBYGGELSE OG ANLEGG - eller Nr 2 - SAMFERDSEL OG TEKNISK INFRASTRUKTUR. Et eventuelt nytt anlegg - plassert annet sted - vil imidlertid måtte være gjenstand for ny regulering. NB: Det er imidlertid uklart om dagens "kraftanleggselementer" (samlet eller enkeltvis) er verneverdige tekniske kulturminner eller ikke. **Dette må avklares.**

§ 2: Generelt

Da det er vanskelig å se av plankartet hvilke reguleringsformål som også omfattes av "Hensynssone-reguleringen", anbefales at de aktuelle reguleringsformål listes opp under

Nr 5 - HENSYNSSONER.

§ 3: Fellesbestemmelser

3.2 er kommentert under § 1, Planens hensikt.

3.4 Vegetasjonen i området skal forvaltes i en skjøtselsplan som godkjennes av kommunen. Eksisterende monumentale trær skal bevares. Trær som kan skade eller skjule kulturminner, eller medføre risiko ved flom, kan fjernes. *Senest hvert 10. år skal det utarbeides en skjøtselsplan for hele området, første gang ifm detaljplan for utomhusplan med trafikkløsning ihht 3.12.* Pkt 3.12 eksisterer ikke. Vi antar at det skal være 3.11.

3.5: er kommentert under 1.6: Nye Gang- og sykkelveier

3.6 *Renovasjon skal tilrettelegges slik at vernehensynet ivaretas.*

Det må stilles krav om utarbeidelse av bestemmelser for renovasjonsløsninger som konkret ivaretar vernehensynene.

3.8 *Det skal tilstrebes minst mulig biltrafikk i området, men det tillates nødvendig kjøring på interne gangveier og plasser.*

Dette er en målsetting, ingen operasjonell (entydig) reguleringsbestemmelse-

3.11 *Kjøreadkomst til østside av elva skal være fra Saggården, og til vestside fra Nedre Verksgård.*

Er dette ved G2?

§ 4: Hensynsone Kulturmiljø

Hensynssonen kulturmiljø består av landskaps- og uteområder, samt bygninger

Da skravuren for "Hensynssonen kulturmiljø" på det digitaliserte reguleringskartet er vanskelig å se, anbefales at de opplistes under dette punktet.

4.5 Overflatebelegg på "stier" savnes.

Nytt tillegg pkt 4.6. FMV savner en tilsvarende bindende overflatebeskrivelse (bestemmelse) for T3 som for T1. Begrunnelse:

Over plassen T3 - mellom B11 (Verftsporten) og G2 er det regulert en "Felles kjørevei" (grått). På strekningen fra B11 til B9 anbefales at markeringen for den viste "Felles kjørevei" erstattes med f.eks.

FORTIDSMINNEFORENINGEN VESTFOLD AVDELING

en stiplet linje, eller alternativt, med påskriften "kjørbar del av Torg/Plass T3" Dette er viktig for at hele den regulerte plassen skal kunne fremtre som en hel flate med en helhetlig overflate (dekke) og ikke bli delt i to av den viste kjøreveien - med en annen overflate. Det vil være historisk uheldig at Verkensgården (T3) prinsipielt skal oppfattes som et gateløp, men som en historisk plassdannelse, hvor det på "anvist sted" kan tillates kjøring. Den historiske plassdannelsen bør derfor styrkes gjennom markering av hovedformålet: "Felles Torg/plass", og ikke svekkes gjennomskjæres av et eget veiformål.

Bygninger og installasjoner

4.10: Det er slik at bygninger med hundreårig historie eller mer inneholder lag fra ulike historiske perioder hvor de opprinnelige bygningsdelene ikke nødvendigvis er de eneste som bør bevares. Uttrykket "originale" bygningsdeler må presiseres slik at uttrykket ikke kan forstås slik at det betyr "opprinnelig". Uttrykket "med historisk autentisitet" kan med fordel benyttes som presisering.

4.11 Eksisterende bygninger skal vernes.

Erstattes av :

Eksisterende bygninger **skal bevares**.

Denne reguleringsplanen regulerer til bevaring i samsvar med reglene i PBL, Den uklare formuleringen "Eksisterende bygninger skal vernes". Vernes har i denne sammenhengen en vid fortolkningsmulighet og må erstattes med det tradisjonelle og entydige begrepet "skal bevares".

4.12 Den gamle kraftstasjonen B3 reguleres til bevaring av bygningens faste interiører etter pbl §12-7 punkt 6. Gamle turbiner kan demonteres og flyttes.

Erstattes av:

Den gamle kraftstasjonen B3, reguleres til bevaring inklusiv bygningens faste interiører etter pbl §12-7 punkt 6. Eldre, ikke benyttede turbiner kan tillates flyttet til egnet sted på området.

4.13 Før Admini B9 tas i bruk til annet formål enn dagens bruk, skal den undersøkes for å dokumentere bygningens historie og kartlegge dens antikvariske elementer. Det skal utarbeides en helhetlig plan for tilbakeføring og restaurering av bygningen, som skal godkjennes av kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen. Bygningen reguleres til bevaring av bygningens faste interiører etter pbl §12-7 punkt 6.

Endres til:

Bygningen og bygningens faste interiører reguleres til bevaring etter pbl §12-7 punkt 6. Før Forvaltningsgården (Admini B9) tas i bruk til annet formål, skal den undersøkes for å dokumentere bygningens historie og kartlegge dens antikvariske elementer. Det skal utarbeides en helhetlig plan for restaurering og tilbakeføring av bygningen i samarbeid med kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen. Om nødvendig må det utarbeides en egen dispensasjonsjond-§

4.13: (Etter siste setning). Det bør tilføyes eksplisitt at: "Tilbakeføring kan tillates etter sikker dokumentasjon. Tilbakeføring skal være godkjent av vernemyndigheten."

4.14 Klokkeboden er verksområdets siste driftsbygning fra jernverkstiden i tre. Bestemmelsen fastslår at: "Ny bruk skal ivareta eldre bygningsdeler, også innvendig." Bevaring av klokkebodens eldre interiører må hjemles etter pbl §12-7 punkt 6 dersom innvendige bygningsdeler skal sikres forutsigbar og effektiv bevaring med juridisk holdbarhet. Klokkeboden er fredningsverdig og må sikres et bedre vern enn planen legger opp til.

4.15 Tilbygg BN kan tillates der det er tegnet inn på planen. Nybygg skal harmonere med øvrige nabobygninger i materialbruk og detaljering. Høyder og volum skal underordnes øvrig bebyggelse. Nytt prosjekt utvikles med fagkompetanse i samarbeid med kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen

Endres til:

Tillbygget BN til B8 kan tillates der det er tegnet inn på planen. Nybygg skal ikke ha større gesims og

FORTIDSMINNEFORENINGEN VESTFOLD AVDELING

mønehøyde, men harmonere med B8 og øvrige nabobygninger mht. materialbruk og detaljering. Evt. nytt prosjekt skal utvikles med fagkompetanse og i samarbeid med kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen

4.16 Før vesentlige endringer i Mølla B2, skal byggets historie og antikvariske elementer dokumenteres og kartlegges. Endringer i interiør og fasade skal tilrettelegges ihht det overordna mål om å kunne bevare industrihistoriske viktige elementer i en ny sammenheng. Før det tillates endringer på eller i bygget skal det foreligge en registrering/dokumentasjon av det aktuelle bygg/seksjon

Endres til:

Før vesentlige endringer i Mølla (B2), skal bygningens historie og antikvariske elementer dokumenteres og kartlegges. Det overordnede mål for endringer i interiør og fasade er å bevare industrihistoriske viktige elementer i en ny sammenheng. Før det tillates endringer på eller i bygget, skal det foreligge en - av fylkeskommunen - godkjent registrering/dokumentasjon av de aktuelle bygnings-/seksjonsdelene som ønskes endret.

4.17 Vanntårnet søkes vernet. Framtidig bruk og vern vurderes på bakgrunn av en tilstandsrapport som inngår i reguleringsplan for eventuell ny kraftstasjon.

Endres til:

Vanntårnet reguleres til bevaring. Framtidig bruk og videre vern vurderes på bakgrunn av en tilstandsrapport som skal inngå i en reguleringsplan for eventuell ny kraftstasjon.

Trafikkarealer / parkering /adkomst

4.18 Det er uklart hva § 4.3 betyr.

4.20 Det skal tilrettelegges overbygget sykkelparkering, 1 pl/100m2 BRA Det må fremgå av plankartet hvor de(n) overbygget sykkelparkering skal være.

Det er viktig for forståelsen av reguleringskartet at bygninger, plasser, områder osv. som på reguleringskartet er merket med store bokstaver og tall - I tillegg til denne merkingen, også oppføres med bygningens navn (eller hvis dette mangler) funksjon på tegnforklaringen.

Vi er som tidligere bemerket ikke fornøyd med planens avgrensning. Vi vil for ordens skyld gjenta noe av vår kritikk på dette området. Planskillet mellom Klokkeboden og resten av Øvre verksgård er ikke naturlig og skiller naturlig sammenhengende og sentrale elementer i verkets historie. Det er beklagelig at konflikttemaer skyves inn i fremtiden i stedet for å løses i sammenheng med resten av problematikken i planområdet Hammerdalen

For styret
Fortidsminneforeningen Vestfold avdeling

Ragnar Kristensen
leder

Bjørn Torkildsen
styremedlem

Kopi:

Vestfold fylkeskommune, Riksantikvaren, Miljøverndepartementet,
Fortidsminneforeningens hovedadministrasjon og styre.